

Jeg rejste til Balkan, men kom aldrig tilbage

Som følge af krigen på Balkan i 1990'erne lever veteraner i dag med store ar på sjælen. Selv tyve år efter krigen styrer PTSD og selvmordstanker de tidligere soldaters liv. Kun skrøbelige lyspunkter i deres liv holder dem i gang, og det er blandt andet veterancaféer, der kan give dem et særligt sted at samles.

Af Sofie Matilde Billeskov Moss og Ida Katrine Smitt

Udenfor frivillighuset Vindrosen i Esbjerg er to midaldrende mænd klædt i militærbukser, hættetrøjer hvorpå der står "WAR VETERAN" og "BLOOD OF A HERO" med ens veste ud over i hvid og sort. Det er onsdag eftermiddag og de to veteraner, som gerne vil kaldes SD og Christian Policios, er netop ankommet til veterancaféen i Esbjerg, hvor de mødes hver uge. I et lille lokale sidder der to bestyrere af caféen ved et dækket bord fyldt med hvidt franskbrød, rullepølse, chokoladekage og sort kaffe på kanden. Så snart SD og Christian træder ind i lokalet falder snakken på deres fælles interesse og erfaring med våben, og det er tydeligt at mærke, at de fire mennesker i caféen har et helt særligt fællesskab omkring deres fortid i militæret.

Drømmen om krigen

Efter en kop kaffe åbner SD og Christian op om deres udsendelse til Balkan i 90'erne og livet derefter. I 1993 var SD udsendt til Balkan som 19-årig. Han droppede ud af 2.G for at aftjene værnepligt og blev senere spurgt, om han ville udsendes. Hjemme

SD og Christian Policios i Veterancaféen i Esbjerg.

forlod han familien til fordel for det stærke fællesskab han mødte i militæret. Men SD havde ikke turde at forestille sig, hvad han gik ind til: *Som 19-20 årig føler du dig som en mand. Jeg har været i militæret og bliver særligt udspurgt, men når jeg ser tilbage på det, var jeg jo ikke andet end en ung knægt, vel? Når jeg tænker tilbage på de tanker og idéer jeg havde dengang, så skulle man forfanden ikke have haft lov til at komme i forsvaret. Jeg skulle have ventet 4 år.*

Da SD bliver udspurgt, er han ikke i tvivl om, at han vil afsted. Udover at have fået stor succes og ros for hans indsats i militæret, hvor han oplever stor opbakning og et stærkt fællesskab, føler SD også en trang til at give noget tilbage til fædrelandet Danmark.

Da han var 3 måneder gammel blev han adopteret fra Pakistan ind i en dansk familie og følte en stor trang til at vise sin taknemmelighed over for Danmark. *Mit liv var sgu dejligt og godt Jeg havde en god fremtid foran mig, og jeg havde det sådan lidt; Danmark har sgu taget imod mig. Jeg har to danske forældre, som kørte mig igennem skolen og har givet mig et godt liv - så hvis jeg kan gøre til gøre noget til gengæld på den måde, jamen så vil jeg sgu godt* fortæller SD.

Imens SD fortæller om baggrunden for deltagelsen, nikke Christian genkendende. Christian var 28 år, da han tog afsted i 1997 for at assistere som bager i lejrene dernede. Han forlod sit bager job, forældre og venner derhjemme for at opleve krigen på egen hånd. *Det var ikke for pengenes skyld, det var for oplevelsens skyld. For at se hvad det var, og for at gøre en forskel. Både på Danmarks og på deres vegne* fortæller Christian, som trods bager jobbet var med på mange brutale patruljer.

Det er tydeligt at mærke på de to veteraner, hvordan fællesskabet, opbakningen og tilliden blandt soldaterne spillede en stor rolle for deltagelsen i krigen. De uddyber ved at fortælle at den tillid, som var nødvendig blandt de udsendte i krigen, havde været fuldstændig enestående for dem.

For SD og Christian er der ingen tvivl om, at de seks måneder i krigen var den bedste tid i deres liv. Selvom de begge oplevede voldsomme episoder i krigen, som de ikke ønsker at fortælle om, og som har gjort livet næsten uudholdeligt selv 26 år efter, fortryder de ikke ét sekund.

De to veteraner lever i dag begge med posttraumatisk stress, SD i nogen værre grad end Christian. Siden de kom hjem fra krigen, har deres liv været forandret: *Mine forældre siger stort set altid når de snakker til mig 'jamen du tog afsted til Kroatien, men du kom ikke hjem igen.' Jeg er her fysisk, men jeg kom ikke hjem, som den jeg var.*

Et liv hjem søgt af krigen

Det var først efter krigen, at det gik op for de to soldater, at krigen havde taget noget fra dem, som de ikke kunne få tilbage. Før krigen var SD en social, ung dreng med en stor omgangskreds og en positiv tilgang til livet. Efter krigen finder SD kun ro alene i sit hus uden for Fredericia, hvor han ofte opholder sig i op til fire døgn alene. Han beskriver, hvordan han kan lade livet stå til, når han er i sit hus ved for eksempel ikke at bade og barbere sig.

Han er ikke kommet i arbejde grundet hans alvorlige grad af PTSD, som han for nogle år siden fik en erstatning for på et millionbeløb. Pengene har han blandt andet brugt på sit hus, streamingtjenester og ferier til Thailand alene. SD underholder konstant sig selv med computerspil, serier og film for at undgå sine egne dystre tanker. Om natten har han mareridt fra krigen, hvorfor han ofte holder sig vågen og bliver distraheret af Tv'et. Rejserne til Thailand er ligeså en undvigelsesmanøvre, fordi han ikke skal forholde sig til hans fortid som soldat.

SD fortæller, at han ofte har selvmordstanker og flere mislykkedes selvmordsforsøg i bagagen. *Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg tænker på selvmord hver dag. Specielt indenfor den*

sidste tid har jeg tænkt på selvmord hver dag. Jeg gør, hvad jeg kan for at overleve. De muligheder, jeg har, er at skrive med folk på internettet, spille PlayStation online og se film - alt hvad den kan trække. Til sidst er klokken 3-4 stykker om morgenen. Men ligeså snart jeg åbner øjnene igen, samtidig med jeg laver morgenkaffen og børster tænder, så starter det hele forfra forklarer han.

Både SD og Christian lever et isoleret liv, hvor de kun ser hinanden indbyrdes i veterancaféen og knapt kan holde ud at være sammen med familien. Familien og vennerne forstår dem ikke, mens de soldater, som de var udsendt sammen med, bringer traumerne fra krigen for tæt på, til at det er til at holde ud.

De forklarer begge to, hvordan højtiderne især er en udfordring. Juleaften er det værste, som Christian og SD kan forestille sig, fordi det minder dem om den person, de var engang, og tvinger dem til at lade som om, at livet er bedre, end det føles. De er enige om, at den største udfordring er, at ingen forstår dem. *Der er sgu ikke nogen der skal have ondt af mig. Jeg har selv valgt at være for mig selv. Det er det, jeg har det bedst med. Det er fordi, folk ikke forstår. Når jeg er sammen med mennesker, føler jeg mig først alene* uddyber SD, som trods bevidstheden om sin tilstand ikke ønsker særlig omsorg. Der er for de to veteraner få lyspunkter i hverdagen.

For SD er det det formanden for veterancaféen Carl Bratved, som holder ham i live, hvorimod Christian fortæller med et glasøjet blik at det er hans hund, der gør ham rolig og dæmper hans angst.

Et unikt kammeratskab

I et liv med PTSD i så voldsom en grad, at livet er svært at holde ud, er fællesskabet blandt veteranerne altafgørende. På Christian og SD er det tydeligt at mærke, hvordan de deler en fælles forståelse for hinandens historie, holdninger og værdier. De har en helt særlig jargon sammen, hvor de blandt andet joker om at varme hænderne på en brændende Koran imens de har røven mod Mekka, og de fortæller åbent om hvordan de ikke bryder sig om muslimer. SD forklarer, hvordan han oplever at blive uretfærdigt behandlet på baggrund af andre muslimers opførsel, imens Christian begrundet det med nogle oplevelser fra krigen.

Det er afgørende for de to veteraner at de har hinandens ryg, og den tillid man opbygger til hinanden i militæret er enormt stærk, fornemmer man tydeligt. SD oplever især Carl Bratved uundværlig i sit liv, og fortæller: *Hvis jeg ikke snakker med Carl, så kan man næste dag se i nyhederne at endnu en veteran har begået selvmord.*

Det forekommer uforståeligt, hvorfor de to veteraner ikke fortryder deres deltagelse i krigen, men der er ingen tvivl blandt de to mænd. Kammeratskabet og spændingen er det som Christian tænker tilbage på, og æren og stoltheden fremgår stærkt af dem begge. SD og Christian føler, at deres deltagelse i krigen var meningsfuld, hvilket Christian især oplevede på en rejse tilbage til Balkan, hvor det stod klart, at krigen ikke havde været forgæves. De fortæller, at selvom de vidste, at de ville få PTSD og et 'lorte' liv, ville de gøre det igen. *Hvis du ringede til mig aften og spurgte, om jeg ville*

*udsendes igen, så ville pakke hele lortet og så
var jeg skredet siger Christian.*